

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»
Кафедра «Політологія та загальноправові дисципліни»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан юридичного факультету
Юрій ФІЛЕЙ

«__» _____ 2025

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДОГОВІРНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

(шифр та назва навчальної дисципліни)

спеціальність для всіх спеціальностей
(код і найменування спеціальності)

ступінь вищої освіти магістр
(назва ступеня вищої освіти)

2025 рік

Програма з дисципліни «Договірне право України»

Для всіх спеціальностей

Розробник: Кириченко Юрій Вікторович, завідувач кафедри «Політологія та загальноправові дисципліни», доктор юридичних наук, професор

Програма погоджена:

Завідувач кафедри,

Юрій КИРИЧЕНКО

на якій виконується освітній компонент

29 серпня 2025

Схвалено науково-методичною комісією факультету бізнес-технологій та економіки

Протокол від 29 серпня 2025 № 1

Голова науково-методичної комісії

Олена ВАСИЛЬЄВА

29 серпня 2025

1. Опис навчальної дисципліни

Обов'язковий освітній компонент	
Рівень вищої освіти	другий (магістерський) рівень
Ступінь вищої освіти	магістр
Галузь знань	-
Спеціальність	Для всіх спеціальностей
Обмеження щодо форм навчання	Без обмежень

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів	3	
Модулів	1	-
Змістових модулів	2	-
Семестр	2	2
Загальна кількість годин	90	
з них аудиторних:	32	6
лекції	16	4
практичні	16	2
лабораторні	-	-
з них самостійної роботи:	58	84
Заняття на тиждень	1	-
Індивідуальні завдання	-	-
Форма контролю	залік	
Курсова робота (проект) (загальний обсяг)	-	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни

Надання здобувачам вищої освіти цілісної та логічно-послідовної системи теоретичних знань з договірного права, положень норм Конституції та законів України у галузі договірного права, що регламентує порядок укладання, виконання та припинення господарських договорів різних видів, вироблення вміння тлумачити та правильно застосовувати правові норми в професійній діяльності, а також формування у них високого рівня правової свідомості та правової культури.

3. Завдання навчальної дисципліни

- розвинення правового мислення здобувачів вищої освіти, оволодіння ними систематизованими теоретичними знаннями з договірного права України;
- вміння самостійно готувати та аналізувати зміст різних видів договорів і правильно їх застосовувати в конкретних ситуаціях господарської діяльності;
- вміння грамотно оцінювати юридичні факти та вільно орієнтуватися в сучасному правовому полі України;
- вміння застосовувати відповідні правові норми щодо притягнення до юридичної відповідальності суб'єктів договірних відносин за порушення умов договору;
- формування правової свідомості та культури, відповідальності за результати прийнятих управлінських рішень.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити: розуміння основних понять і категорій з договірного права України, дотримання принципу верховенства права, прав і свобод людини і громадянина.

Постреквізити: вміння самостійно готувати та аналізувати зміст різних видів договорів і правильно їх застосовувати в конкретних ситуаціях господарської діяльності; вміння грамотно оцінювати юридичні факти та вільно орієнтуватися в сучасному правовому полі України; вміння застосовувати відповідні правові норми щодо притягнення до юридичної відповідальності суб'єктів договірних відносин за порушення умов договору; формування правової свідомості та культури, відповідальності за результати прийнятих управлінських рішень.

5. Характеристика навчальної дисципліни

Загальні компетентності:

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК10. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

Очікуванні програмні результати навчання:

ПРН 3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

ПРН 17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.

6. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна характеристика договірного права

Тема 1. Поняття та загальна характеристика договірного права України

Поняття і предмет договору. Договори та їх функції. Класифікація договорів та їх ознаки. Зміст договору та його умови. Тлумачення змісту та умов договорів.

Порядок укладення договору та його стадії. Пропозиція (оферта) та її види. Поняття публічної оферти. Акцент і способи його вирішення. Порядок укладення договорів на біржах, аукціонах, конкурсах. Підстави та порядок внесення змін до договору. Підстави та порядок розірвання договору за чинним законодавством України.

Тема 2. Виконання та забезпечення виконання договірних зобов'язань

Поняття виконання договірних зобов'язань і порядок виконання умов договору. Принципи виконання зобов'язань: принципи реального виконання; принципи належного виконання; принципи справедливості, добросовісності та розумності.

Предмет та спосіб виконання договірного зобов'язання. Строк договору та строк (термін) виконання договірного зобов'язання. Місце виконання договірного зобов'язання.

Альтернативне, факультативне, солідарне, регресне (зворотне) та грошове договірне зобов'язання.

Загальна характеристика способів забезпечення виконання договірних зобов'язань у підприємстві (неустойка, порука, гарантія, завдаток, застава та притримання). Підстави виникнення правових засобів забезпечувального характеру.

Тема 3. Припинення договірних зобов'язань та відповідальність за їх порушення

Поняття припинення договірних зобов'язань. Співвідношення термінів «припинення зобов'язань» і «припинення договору».

Підстави припинення договірних зобов'язань. Поняття “порушення”, “невиконання”, “належне виконання” у сфері договірних зобов'язань.

Цивільно-правова відповідальність. Поняття “неустойки”, “штрафа”, “пені”. Збитки та умови їх відшкодування.

Змістовий модуль 2. Види договірних зобов'язань

Тема 4. Договори про передання майна у власність

Загальна характеристика договору купівлі-продажу та його види.

Загальна характеристика договору роздрібною купівлі-продажу. Порядок заняття торговельною діяльністю і правила обслуговування населення. Відповідальність суб'єктів підприємництва за порушення правил торговельної діяльності і торговельного обслуговування покупців.

Поняття та ознаки оптової купівлі-продажу. Суб'єкти оптової торгівлі, їх права та обов'язки. Предмет договору оптової купівлі-продажу.

Поняття та значення товарних бірж, порядок їх створення та функціонування. Учасники біржової торгівлі. Порядок установлення правил біржової торгівлі.

Договір постачання, сторони та істотні умови. Міжнародні правила тлумачення торговельних термінів «ІНКОТЕРМС». Договір контрактації.

Договір міни: поняття та особливості. Договір безоплатної передачі (дарування). Приватизація державного та комунального майна в Україні. Суб'єкти приватизації та порядок визначення способу приватизації майна в Україні (аукціон; тендер тощо). Особливості укладання договору купівлі-продажу в процесі приватизації та його зміст.

Порядок закупівлі товарів, робіт та послуг за державні кошти. Відповідальність за порушення порядку закупівель.

Тема 5. Договори про передання майна у користування

Поняття та зміст договору найму (оренди). Загальна характеристика прав та обов'язків сторін за договором оренди. Предмет договору оренди. Порядок визначення розміру орендної плати та порядок внесення плати за користування орендованим майном. Особливості використання предмета оренди, зміна порядку використання орендованого майна. Порядок передачі майна в суборенду. Підстави для відмови від договору оренди та розірвання договору оренди.

Види договорів найму (оренди). Поняття договору прокату та особливості правового регулювання. Особливості оренди державного і комунального майна. Суб'єкти та предмет договору оренди державного і комунального майна. Правові наслідки припинення або розірвання договору оренди державного та комунального майна.

Договір лізингу, істотні умови договору лізингу та його види. Особливості фінансового лізингу. Концесійний договір: поняття, сторони, істотні умови та їх види.

Тема 6. Договори про виконання робіт

Поняття та види договорів про виконання робіт. Загальна характеристика договору підряду. Випадки зміни та розірвання договору

підряду. Порядок і строки пред'явлення позовів у разі виявлення недоліків у роботі.

Особливості договору підряду на капітальне будівництво. Правовий статус генерального замовника, підрядчика і субпідрядника. Істотні умови договору будівельного підряду. Строки в договорі підряду, (загальні та проміжні), наслідки порушення строків виконання робіт. Поняття кошторису та його види. Особливість передання результатів робіт та порядок оформлення акта прийому-передачі в договорі будівельного підряду.

Особливості договору підряду на проектні та пошукові роботи. Об'єкт та предмет договору. Виконання, передання, прийняття та оплата робіт за договором.

Тема 7. Договори про надання юридичних і фактичних послуг

Агентські відносини у сфері господарювання, сторони та предмет договору.

Поняття та зміст договору доручення. Права та обов'язки сторін за договором доручення. Припинення зобов'язань за договором доручення.

Особливості договору комісії за законодавством України. Правовий статус комітента та комісіонера, їх права та обов'язки. Договір консигнації. Умови договору комісії та підстави для відступу від умов договору комісії при його виконанні.

Договір зберігання, та його форма. Сторони в договорі зберігання. Строк і ціна в договорі зберігання. Спеціальні види зберігання: зберігання на товарному складі, зберігання речей у готелях, камерах схову, охорона майна державними організаціями, нотаріусом тощо

Договір страхування. Правове регулювання страхової діяльності у сфері підприємництва. Види договору страхування.

Транспортні договори та їх види. Поняття і види договору перевезення вантажів. Загальна характеристика сторін за договором перевезення вантажів. Істотні умови договору перевезення вантажів. Перевізні документи та їх види. Відповідальність за порушення умов договору перевезення вантажів.

Договір перевезення пасажирів і багажу. Права та обов'язки сторін за договором перевезення пасажирів і багажу. Договір транспортної експедиції. Порядок виконання договору перевезення.

2. Орієнтовний розподіл навчального часу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього о	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	ла б	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика договірних права України												
Тема 1. Основні теоретичні положення про цивільне право України	15	2	2	-	-	11	18	2	2	-	-	14
Тема 2. Загальні положення про зобов'язальне право України	16	2	2	-	-	12	16	2	-	-	-	14
Тема 3. Виконання зобов'язання	14	2	2	-	-	10	14	-	-	-	-	14
Разом за змістовим модулем 1	45	6	6	-	-	33	48	4	2	-	-	42
Змістовий модуль 2. Види договірних зобов'язань												
Тема 4. Забезпечення виконання зобов'язання	12	2	2	-	-	8	10	-	-	-	-	10
Тема 5. Припинення зобов'язання	11	2	2	-	-	7	10	-	-	-	-	10
Тема 6. Відповідальність за порушення зобов'язання	11	2	2	-	-	7	10	-	-	-	-	10
Тема 7. Окремі види договірних зобов'язань	11	4	4	-	-	3	12	-	-	-	-	12
Разом за змістовим модулем 2	45	10	10	-	-	25	42	-	-	-	-	42
Усього годин	90	16	16	-	-	58	90	4	2	-	-	84

8. Види навчальних занять та їх орієнтовний зміст

№ з/п	Тема	Вид занять	Орієнтовний зміст
1	Тема 1. Основні теоретичні положення про цивільне право України	<i>лекція</i>	Питання за планом
		<i>практичне</i>	Обговорення теоретичних питань щодо поняття та сутності договірної права України
2	Тема 2. Загальні положення про зобов'язальне право України	<i>лекція</i>	Питання за планом
		<i>практичне</i>	Обговорення теоретичних питань щодо виконання та забезпечення виконання договірних зобов'язань
3	Тема 3. Виконання зобов'язання	<i>лекція</i>	Питання за планом
		<i>практичне</i>	Обговорення теоретичних питань щодо припинення договірних зобов'язань та відповідальності за їх порушення
4	Тема 4. Забезпечення виконання зобов'язання	<i>лекція</i>	Питання за планом
		<i>практичне</i>	Обговорення теоретичних питань щодо сутності та змісту договорів про передання майна у власність
5	Тема 5. Припинення зобов'язання	<i>лекція</i>	Питання за планом
		<i>практичне</i>	Обговорення теоретичних питань щодо сутності та змісту договорів про передання майна у користування
6	Тема 6. Відповідальність за порушення зобов'язання	<i>лекція</i>	Питання за планом
		<i>практичне</i>	Обговорення теоретичних питань щодо сутності та змісту договорів про виконання робіт
7	Тема 7. Окремі види договірних зобов'язань	<i>лекція</i>	Питання за планом
		<i>практичне</i>	Обговорення теоретичних питань щодо сутності та змісту договорів про надання юридичних і фактичних послуг

9. Форми та методи контролю

Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка» контрольні заходи включають в себе поточний, проміжний та підсумковий контроль. У процесі вивчення навчального матеріалу дисципліни «Договірне право України» використовуються наступні форми контролю:

1. Поточний контроль – охоплює визначені програмою освітнього компоненту контрольні заходи, що відбуваються під час проведення практичних занять з метою перевірки рівня знань здобувачів вищої освіти на етапі первинного засвоєння навчального матеріалу, який охоплюється темою лекційного та практичного занять, умінь самостійно опрацьовувати навчально-методичну літературу, здатність осмислити зміст вивчаємої теми, умінь публічно чи письмово подати певний матеріал, а також завдань самостійної роботи. Результати поточного контролю враховуються науково-педагогічним працівником при визначенні результатів проміжного контролю.

2. Проміжний контроль – використовується при визначенні підсумкової оцінки з освітнього компонента і засвідчує здобуття певних результатів навчання та рівень цих результатів. При цьому позитивні оцінки з визначених програмою освітнього компонента контрольних заходів є необхідною умовою для отримання здобувачем вищої освіти підсумкового контролю.

3. Підсумковий контроль – здійснюється у формі семестрового заліку з навчальної дисципліни та визначається за результатами поточного і проміжного контролю, і не передбачає проведення окремого заходу та присутності здобувача вищої освіти.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами підсумкового контролю. При цьому оцінка підсумкового контролю визначається за двобальною шкалою «зараховано – не зараховано».

Під час контролю враховуються наступні види робіт:

- виконання практичних завдань, підготовка рефератів – до 40 балів;
- поточний, проміжний контроль – до 40 балів;
- наукова діяльність (участь у науковій кафедральній темі, у науково-практичних конференціях, в університетському «Тиждень науки», у написанні наукових статей тощо) – до 20 балів.

**Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти при
поточному оцінюванні знань (залік)**

Поточне тестування та самостійна робота							Підсумкови й тест (залік)	Сума
Змістовий модуль 1,2								
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	100	зарахо вано
10	15	15	15	15	15	15		

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
60 – 100	60 – 100	зараховано
1-59	незадовільно	не зараховано

11. Політика курсу

Політика дедлайнів передбачає не лише присутність здобувача вищої освіти на лекціях і практичних заняттях, а й його активну роботу. У разі невідвідування занять без поважних причин, здобувач вищої освіти зобов'язаний опрацювати навчальний матеріал шляхом підготовки та захисту реферату за пропущеною темою занять.

Політика дотримання академічної доброчесності полягає у запровадженні положень норм чинного законодавства України, зокрема Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року в науково-дослідній сфері та освітнього процесу, правил Кодексу академічної доброчесності Національного університету «Запорізька політехніка» та дотриманні стандартів чесної й високопрофесійної діяльності науково-педагогічних працівників кафедри та здобувачів вищої освіти.

Під час вивчення навчальної дисципліни кожен здобувач вищої освіти повинен дотримуватися етичних принципів і цінностей академічної доброчесності, при цьому він зобов'язаний з повагою та толерантністю ставитися до всіх членів академічної спільноти. Так, з метою забезпечення довіри до результатів навчання здобувач вищої освіти повинен виконувати контрольні роботи самостійно, при цьому не допускається залучення при розв'язанні індивідуальних занять інших осіб. У разі виявлення ознак

академічного плагіату, а також самоплагіату, фабрикації, фальсифікації, списування, обману, зазначена робота не зараховується і навчальна дисципліна не вважається зарахованою.

За порушення академічної доброчесності здобувач вищої освіти може бути притягнутий до академічної відповідальності, а саме: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; позбавлення академічної стипендії тощо; відрахування з університету, що застосовується у випадку систематичних грубих порушень і лише після того, як не дали ефекту інші заходи впливу.

12. Методичне забезпечення

Навчально-методичне забезпечення дисципліни «Договірне право України» включає: опорні конспекти лекцій викладача; підручники і навчальні посібники; нормативно-правові акти; навчально-методичний комплекс для здобувачів денної та заочної форми навчання, який складається з програми навчальної дисципліни «Договірне право України», методичних рекомендацій щодо підготовки здобувачів до практичних занять та написання рефератів; методичних рекомендацій щодо організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти та підготовки до проміжного і підсумкового модульного контролю (заліку); переліку питань, що виносяться на залік; списку рекомендованої літератури.

1. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Договірне право України».
2. Програма навчальної дисципліни «Договірне право України».
3. Силабус з навчальної дисципліни «Договірне право України».

13. Рекомендована література

Базова

1. Кириченко В. М., Кириченко Ю. В., Куракін О. М. Договірне право України: підручник. Запоріжжя: Національний університет “Запорізька політехніка”, 2024. 230 с.
2. Подцерковний О. П., Добровольська В. В., Зятіна Д. В., Будурова Г. М. Господарське право : навч.-метод. посіб. (для студентів денної та заочної форми навчання). Одеса, 2021. 166 с.
3. Деревянко Б. В. Господарське право: особлива частина (правове регулювання господарських відносин в окремих галузях економіки) : навч. посіб. / д-р юрид. наук, проф. Б. В. Деревянко; МВС України, Донецький державний університет внутрішніх справ. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 314 с.
4. Мелех Л. В. Господарський процес України : підруч. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 316 с.
5. Адміністративне право України : підруч. / В. В. Середа, О. Л. Хитра, Ю. С. Назар, Д. І. Йосифович, Я. М. Когут та ін. ; за заг. ред. Ю. С. Назара. Львів : ЛьвДУВС, 2021. 680 с.
6. Господарське право : навч. посіб. / укл. А. А. Бутирський . Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 144 с.
7. Вінник О. М. Господарське право в умовах цифровізації економіки : навч. посіб. / Вінник О. М., Шаповалова О. В. ; за заг. ред. Вінник О. М. Київ: НДІ приватного права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2020.
8. Адміністративне право України. Повний курс : підруч. / В. Галуцько, П. Діхтієвський, О.Кузьменко та ін. ; за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 584 с.
9. Швидка Т. І. Господарське право в схемах і таблицях : навч. посіб. Харків : Право, 2019. 130 с.
10. Мілаш В. С. Господарське право : навч. посіб. для підготовки до іспитів. 6-те вид., змін. Харків : Право, 2019. 336 с.
11. Господарське право: загальна частина : навч. посіб. / К. Р. Резворович, О. С. Юнін, М. П. Юніна та ін. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2019. 262 с.

Допоміжна

12. Кириченко Ю. В. Актуальні проблеми конституційно-правового регулювання обов’язків людини і громадянина та обов’язків держави в Україні в контексті гармонізації з законодавством європейських держав: монографія. Дніпро: Видавництво “Ліра”, 2025. 273 с.
13. Кириченко В. М., Кириченко Ю. В., Соколенко Ю. М. Право інтелектуальної власності: підручник. Запоріжжя: Національний університет “Запорізька політехніка”, 2024. 161 с.

14. Петровська І. І. Правові основи публічного адміністрування зовнішньоекономічної діяльності в Україні. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. Вип. 65, 2024. С. 107-119.

15. Соломаха А. Г. Іманентний концепт правової держави та його вплив на трансформацію адміністративного права. *Право і суспільство*. № 2, 2024. С. 562-567.

16. Липій Є. А., Комзюк А. Т., Комзюк М. А. Адміністративно-правовий режим воєнного стану, введеного в Україні у зв'язку з московською військовою агресією. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Зб. наук. праць. Вип. 3. 2022. С. 100-106.

17. Комзюк А. Т., Комзюк М. А., Липій Є. А. Виконання адміністративних актів: новації прийнятого Закону «Про адміністративну процедуру». *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2022. Том 33 (72) № 4.

18. Петровська І. І. Адміністративні послуги в правовій системі України. *Актуальні питання вдосконалення чинного законодавства України*. Вип. 59. 2022. С. 154-167.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.

2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/435-15>.

3. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/print>

4. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 року № 1906-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>.

5. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 року № 1560-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>.

6. Про державну статистику: Закон України від 17 вересня 1992 року № 2614-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>.

7. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 року № 1023-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>.

8. Про надра: Закон України від 27 липня 1994 року № 132/94-ВР. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>.

9. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04 липня 2002 року № 40-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>.

10. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3480-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>.

11. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 року № 1576-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>.

12. Про страхування: Закон України від 07 березня 1996 року № 85/96-ВР. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>.

13. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних

осіб: Закон України від 9 січня 2025 року № 4196-IX. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>.

14. Рекомендовані інформаційні джерела

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України – <https://www.president.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Верховної Ради України – <https://www.rada.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України – <https://www.kmu.gov.ua>.
4. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України – <https://www.kmu.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Конституційного Суду України – <http://www.ccu.gov.ua>.
6. Офіційний сайт Верховного Суду України – https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/
7. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини – <https://www.ombudsman.gov.ua>.
8. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського – <http://nbuv.gov.ua>.